

ALPSKI MIK – MESTNI ŠIK NA TRAJNOSTEN NAČIN TRAJNOSTNO POROČILO DESTINACIJE KRANJ ZA LETI 2023, 2024

V osrčju Gorenjske ne ustvarjamo le sedanjosti, temveč kujemo prihodnost. Kot največja občina v regiji z globokim zavedanjem sprejemamo odgovornost, ki sega onkraj naših meja – sooblikujemo zeleno gospodarstvo, podpiramo rodovitno kmetijstvo in varujemo neprecenljivo dediščino narave ter kulture za vse, ki prihajajo za nami.

Ponosni smo na to, da so naša večletna, skupna prizadevanja v letu 2023 obrodila najzlahtnejši sad: prestižni platinasti znak Slovenia Green Destination Platinum. To ni le priznanje, temveč potrditev naše vizije in zaveze, ki jo uresničujemo z močnim partnerstvom med institucijami, gospodarstvom in civilno družbo.

A tu se naša pot ne konča. Naš pogled je smelo usmerjen naprej. Ne želimo zgolj ohraniti doseženega, temveč postati navdih in vodilni zgled trajnostnega razvoja v regiji – dokaz, da gresta napredek in ljubezen do okolja z roko v roki.

TRAJNOSTNA MOBILNOST

Trajnostna mobilnost je pameten način gibanja za danes in jutri. Predstavlja prehod od avtomobila k bolj zdravim in učinkovitim oblikam prevoza, kot so hoja, kolesarjenje in javni potniški promet. Je mobilnost, ki je dostopna vsem in ustvarja boljšo kakovost bivanja.

Z njenim spodbujanjem neposredno izboljšujemo življenje v naših krajih, zmanjšujemo obremenitve za okolje in usmerjamo potovalne navade v bolj zeleno prihodnost. Mobilnost presega meje posamezne občine, zato tudi naše rešitve gledajo širše. S povezovanjem s sosednjimi občinami aktivno ustvarjamo celovito mrežo trajnostne mobilnosti, ki deluje za vse prebivalce regije.

CENTER TRAJNOSTNE MOBILNOSTI

V Kranju si želimo zmanjšati število avtomobilov, zato je v soseski Planina vsem dostopen Center trajnostne mobilnosti. Tako občani kot obiskovalci lahko v centru poleg šrambe in možnosti popravila koles pridobijo vse informacije o izposoji koles KRskOLESOM, avtobusnih in železniških povezavah ter informacije o ostalih trajnostnih prevoznih sredstvih (Avant2go). Poleg zelene strehe so posebnost tega centra tudi taktilne oznake za slepe in slabovidne. Neposredna okolica objekta je lično urejena in opremljena po najmodernejših standardih za zagota-

vljanje boljše kakovosti bivanja s poudarkom na zmanjšanju hrupa in ogljičnih emisij.

KRskOLESOM

Največji elektrificirani sistem za izposojlo koles v državi, KRskOLESOM, uresničuje zavezanost k trajnostni mobilnosti z 31 postajami po Kranju in okolici in razpolaga z 163 navadnimi kolesi in 48 električnih koles. Vključeni smo v omrežje Gorenjska.bike, ki povezuje Mestno občino Kranj z občino Jesenice, občino Naklo, občino Radovljica, občino Trzič, občino Škofja Loka, občino Cerklje na Gorenjskem, občino Preddvor, občino Domžale in občino Bled (skupno 10 občin).

KRANVAJ

Mestna občina Kranj prebivalcem mestnega jedra in obiskovalcem mesta ponuja brezplačni prevoz, poimenovan Kranvaj. Mini električni avtobus ima prostor za pet potnikov in prtljago. V vozilo je možno naložiti tudi invalidski ali otroški voziček, do širine 65 cm. Prevoz lahko uporabniki dobijo tako, da:

- počakajo na vstop na označenih vstopnih točkah (knjižnica Kranj, Pungert, Huje),
- z dvigom roke priključijo prevoz v območju mestnega jedra ali
- vnaprej naročijo ali rezervirajo prevoz na javno dostopni številki mobilnega telefona (031 383 700). Rezervacije sprejema voznik osebno ali po telefonu vsak dan med 8. uro in 19.30.

CAR SHARING

Mestna občina Kranj je s podjetjem Avant2Go sklenila pogodbo o zagotavljanju električnega car sharinga. Projektu je namenjenih 14 parkirnih mest za električna vozila na 4 točkah (Mestna občina Kranj, Iskratel-Labore, pri Čebelici, Center trajnostne mobilnosti). Cilj projekta je souporaba vozil, zmanjšanje izpustov in zmanjšanje hrupa v mestnih središčih. Avtomobili Avant2Go so 100 % električni in preprosti za uporabo. Rezervirano vozilo se lahko parkira/prevzame tudi na številnih drugih lokacijah, s katerimi je zdaj Kranj povezan tudi na ta način – Bled, Letališče Jožeta Pučnika, Ljubljana, Koper in Maribor.

OBČINA PO MERI VSEH

Mestna občina Kranj se dobro zaveda problematike oseb s posebnimi potrebami. S tem namenom se je vključila v projekt »Občina po meri invalidov« in sprejela odgovornost za trajno izvajanje tega projekta. Vsako leto izvaja aktivnosti na vseh področjih dostopnosti. Zavod za turizem in kulturo Kranj pa je izvedel tudi raziskavo v približno 100 objektih za dostopnost za gibalno ovirane, slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne. Poročilo je dostopno na spletni strani visitkranj.com.

ZELENI PROJEKTI

Zeleni projekti so kot kamenčki v mozaiku, ki gradijo celotno podobo. V nadaljevanju izpostavljam nekaj takih,

ki pokrivajo različna področja trajnosti, povezujejo različna področja in okolja ter izboljšujejo kakovost življenja. Pridobili smo platinasti znak Slovenia Green Destination in bili imenovani za evropsko destinacijo odličnosti (EDEN) 2023, kar potrjuje da delamo v pravi smeri in smo na odlični poti k najbolj trajnostno naravnani obliki upravljanja in razvoja turizma.

GORENJSKA V AKCIJI ZA BOLJŠI JUTRI

Zavedanje o nujnosti trajnostnega oz. zelenega razvoja se v Sloveniji krepi. Podnebne spremembe so postale del naše realnosti in na tem področju nas čakajo veliki izzivi. Zato je Mestna občina Kranj v okviru Sveta gorenjske regije pristopila k izdelavi Trajnostnega energetsko-podnebnega načrta, Gorenjska pa je kot prva slovenska regija dobila svoj Trajnostni energetsko-podnebni načrt.

ZDRUŽENE MOČI

Mesta Ljubljana, Kranj in Velenje so bila izbrana za sodelovanje pri misiji 100 podnebno nevtralnih in pametnih mest. Te občine v novembru podpisale Zavezo za vzpostavitev slovenskega partnerstva, saj se zavedajo pomembnosti sodelovanja in soustvarjanja pri uresničevanju skupnega cilja. Evropska komisija bo izbrana mesta spremljala na njihovi poti do cilja, jih podpirala in jim svetovala, saj je njihov namen pospešiti napredek pri zastavljeni misiji.

ZELENA STREHA

Največja prednost zelenih streh je zadrževanje vode, saj takšna streha lahko zadrži 80 % padavin in tako skrbi, da med nalivi kanalizacijsko omrežje ni preobremenjeno. Prvo tovrstno streho v Kranju je dobila Osnovna šola Staneta Žagarja. Zanj pridno že štiri leta skrbijo sedmošolci in jo uporabljajo kot učni pripomoček pri predmetu naravoslovja.

ZELENA DOŽIVETJA

SLOVENIA GREEN GOURMET ROUTE

Gastronomska kolesarska pot Slovenia Green Gourmet Route ponuja nepozabno doživetje za vse ljubitelje kolesarjenja in vrhunske kulinarike. Trasa prečka skoraj celotno Slovenijo, ki je bila leta 2021 razglašena za Evropsko gastronomsko regijo, in povezuje skrbno izbrane zelene turistične destinacije, nosilke znaka Slovenia Green. Začetek te raznolike kulinarčne pustolovščine, ki poudarja trajnost, lokalne okuse in zeleno prihodnost turizma, je v Ljubljani. Od tod se kolesarji podajo proti trem gurmanjskim biserom v vzponu: Škofji Loki, Kranju in Radovljici.

KRANJ FOTO FEST

Kranj Foto Fest je fotografski festival, ki se v Kranju odvija od leta 2021. Njegov cilj je, da Kranj postane stičišče sodobne fotografije v tem delu Evrope. Kranj ni naključno izbrano mesto za gostitelja festivala. Čeprav izum fotografije formalno pripada Francozu, je v istem času temelje trajnega fotografskega zapisa postavil tudi Kranjčan Janez Puhar, s čimer je tedanjemu deželu Kranjsko umestil na svetovni zemljevid razvoja fotografije, in sicer s fotografskim dosežkom, svojevrstnim postopkom fotografije na steklo, poimenovanim svetlopis. Festival si prizadeva za razstavljanje, promoviranje, podporo in razvoj del slovenskih in mednarodnih fotografov. Kranj Foto Fest 2024 je bil oblikovan brez tematskih omejitev, kar je k predstavitvi svojih del spodbudilo fotografe različnih profilov in ozadij.

CIFRA AL'MOŽ

Postavimo tradicionalna vodenja na glavo. Zakaj ne bi kovancu prepustili odločitve o poteku ogleda mesta? Ustvarili smo voden ogled po Kranju, kjer šele z metom kovanca ugotovimo, kam bo šel vsak nadaljnji korak, camera obscura pa še dodatno stvari obrne na glavo. Cifra pomeni, da zavijemo levo, mož pa pomeni, da zavijemo desno. Tako se sprehodimo do 14 točk, povezanih z največjim slovenskim pesnikom, Francetom Prešernom.

DIGITALNI POTEK PO ROVIH

Kranjčani smo ponosni na 6000-letno zgodovino, ki je zaznamovala življenje mesta in njegove okolice. Danes mesto združuje pridih alpskega podeželja z urbano kulturno ponudbo in intelektualno dediščino, kar mu daje poseben čar in je zato izrazito edinstveno in zanimivo za obiskovalce. Pridružite se nam na posebnem vodenem ogledu in odkrijte obiskovalcem skrito kulturno dediščino. V rovih pod Kranjem se boste s pomočjo digitalne tehnologije na 15ih informativnih točkah bolje spoznali s pomembnimi obdobji v kranjski zgodovini. Rovi so izredno zanimivi, saj se je v njih ustvarilo prav posebno naravno okolje, ki spominja na kraške jame.

NOVA ZELENA DOŽIVETJA V PARKU BRDO

Park Brdo je ponudil številne novosti, večina od njih pa ima izrazito zeleno noto. Mednje spadata:

- Dan domačih dobrot – združuje 40 lokalnih ponudnikov tradicionalnih jedi
- Piknik v naravi s košaro, napolnjeno z domačimi dobrotami izpod rok lokalnih dobaviteljev

EKO TEDEN

EKO teden z različnimi dejavnostmi ozavešča o nujnosti varovanja okolja in poziva k odgovornemu ravnanju in vpeljuje trajnostnih življenjskih praks v naš vsakdan. Terenski sprehodi in izleti, delavnice za otroke in mlade, filmi s pogovori ... Z bogatim programom festival Eko teden vabi vse generacije k aktivnemu sodelovanju za bolj trajnostno prihodnost.

SOS PROTEUS – INFORMACIJSKI CENTER O ČLOVEŠKI RIBICI

Info center SOS Proteus se je z zgodbo »S človeško ribico si delimo potrebo po čistih in pitnih podzemeljskih vodah« leta 2023 uvrstil med 100 najbolj trajnostnih zgodb na svetu v okviru pobude Green Destinations Top 100 Stories. Priznanje za ta izjemen dosežek je šlo v prave roke – biologu Gregorju Aljančiču in njegovemu Zavodu Jamski laboratorij Tular, ki stojita za idejo in razvojem centra. Gregor Aljančič, ustanovitelj Zavoda Jamski laboratorij Tular, je idejni vodja, strokovni snovalec in

upravljavca Info centra SOS Proteus, ki domuje v Rovih pod starim mestnim jedrom Kranja. Poslanstvo centra je osveščanje o ogroženosti človeške ribice in pomenu varovanja podzemnih virov pitne vode. Med drugim so obiskovalcem na ogled tudi človeške ribice, ki so jih poplave izplaknile na površje – tam ne bi preživele brez pravočasne pomoči. Zgodba, ki je prepričala mednarodno komisijo, opozarja na krhkost jamske biotske raznovrstnosti in poudarja pomen ohranjanja čiste podtalnice – ključnega vira pitne vode za vse nas.

GASTRONOMIJA

KRANJSKA DOLGA MIZA

Kranjska dolga miza je premiero doživela v letu 2021 in tako leta 2023 že tretje leto zapored navdušila svoje goste. Povezali smo okoliške gostilne in njihove chefe – Gostilna Krištof – Uroš Gorjanc, Restavracija in kavarna Brioni – Tomaž Polenec, Kmetija odprtih vrat pr' Končovc – Aleš Kristan, pridružila pa sta se še Kranjčana z Michelinovo zvezdico, in sicer Restavracija Strelec – Igor Jagodic in Obedovalnica Aftr in Bistro Breg – Jorg Zupan.

Vsak izmed njih je pripravil en hod, s katerim je predstavil svojo kulinarčno spretnost. Pri strežbi in pripravi dogodka pa so sodelovale še ekipe Gostilne Rekar, Gostilne Lakner, Bistroja Sonet in Doma na Joštu. Projekt je bil zasnovan z mislijo na trajnost, brez plastike, z minimalno količino zavržene hrane, lokalnimi dobavnimi verigami in s postrežbo vode iz pipe. Vsakoletno merimo tudi ogljični odtis prireditve. Tudi dobroteljnost je bila vtkana v koncept dogodka. Podjetje Žito je kranjski enoti Centra za socialno delo Gorenjska priskočilo na pomoč z donacijo različnih živil (testenine, žitarice in podobno). Tako so 70 posameznikom in družinam namenili okoli 10 obilnih obrokov.

S tem so organizatorji, Zavod za turizem in kulturo Kranj, uspešno povezali vrhunsko kulinariko z odgovornostjo do lokalne skupnosti. Dogodek tako ni bil le paša za oči in brbončice, temveč tudi dejanje, ki je krepilo povezanost in solidarnost v lokalnem okolju ter neposredno pomagalo tistim, ki so pomoči najbolj potrebni.

NAJBOLJŠE GOSTILNE V KRANJU

Kranjske gostilne so bile omenjene v različnih mednarodnih gastronomskih vodnikih. Gostilna Krištof v Predosljah je prejela priporočilo Select kulinarčnega vodnika Michelin Slovenija, že petič zapovrstjo pa so jim podelili zeleno Michelinovo zvezdico. V kulinarčnem vodniku Gault & Millau Slovenija so Gostilni Krištof podelili 3 kape, dve kuharski kapi pa sta prejeli Restavracija in kavarna Brioni in Gostilna pr' Matičku. V kategorijo POP pa so se uvrstile še naslednje gostilne: Pr' Končovc, Dom na Joštu, Projekt Burger in Picerija Orli. Kulinarčna revija Falstaff pa je ocenila Gostilno Krištof s tremi vilicami, dvoje vilic so podelili Gostilni pr' Matičku in Restavraciji in kavarni Brioni, eno vilico pa je dobila domačija Pr' Končovc.

ZELENO KOMUNICIRANJE

Učinkovitost zelenih projektov je neločljivo povezana z aktivnim izobraževanjem in strateškim komuniciranjem. Naš pristop presega zgolj tehnično izvedbo; osredotoča se na vključevanje vseh deležnikov – tako lokalnega prebivalstva kot obiskovalcev. Zavedamo se, da resnična vrednost trajnostnih ukrepov ni le v zmanjšanju okoljskega vpliva, temveč v njihovi družbeni sprejetosti in dolgoročni spremembi navad. Zato vsak projekt spremljajo ciljne izobraževalne vsebine, ki spodbujajo razumevanje in prevzemanje odgovornosti za skupno, trajnostno prihodnost.

SLOVENIA GREEN

V letih 2023 in 2024 so ponudniki pridobili tudi trajnostno-okoljski znak Zeleni ključ, nato pa so se pridružili še družini Slovenia Green. Na novo so pridobili znak Posestvo Brdo in Rovi pod starim Kranjem, Pr' Končovc pa znak vsako leto obnavljajo.

Jenkova rezidenca pa je kot lokacija za namestitev pridobila znak Zero waste.

IZOBRAŽEVANJA

V Mestni občini Kranj velik poudarek dajemo izobraževanju s področja trajnosti. Izvajajo jih različne organizacije na različnih področjih. Zavod za turizem in kulturo Kranj nova znanja ponuja deležnikom, ki delujejo na področju turizma. Center za trajnostni razvoj podeželja Kranj in BSC Kranj izvajata izobraževanja za strokovno in splošno javnost. Kovačnica – podjetniški inkubator Kranj ponuja podporno okolje za dinamično podjetništvo. Posestvo Brdo se po novem profilira tudi kot ponudnik izobraževanja vrhunskih gostinskih veščin za celoten slovenski turizem.

Izobraževanja, ki so potekala, so bila v okviru naslednjih tematik:

- trendi, inovativnost, pametne rešitve, uporaba generativne umetne inteligence in trajnost v turizmu,
- blaženje in prilagajanje posledicam podnebnih sprememb v občinah,
- ekološke kmetije in ekološko vrtnarjenje,
- potencial slovenskega lesa,
- biotska raznovrstnost v naseljih,
- šola za butlerje in protokol strežbe,
- urejanje lokacij za ribji sonaravni turizem in predstavljanje ribje kulturne dediščine.

NAŠA DRUŽBENO ODGOVORNA DEJANJA

Mestna občina Kranj je svojo družbeno odgovornost izkazala predvsem z dejanji, usmerjenimi v krepitev skupnosti in izboljšanje kakovosti bivanja. Z nadaljevanjem projekta participativnega proračuna »Kr' predlagaj« je občanom omogočila neposredno soodločanje o porabi javnih sredstev, hkrati pa je s sofinanciranjem socialno-varstvenih programov podprla delovanje nevladnih organizacij, ki skrbijo za najranjlivejše skupine. Poleg tega je občina aktivno spodbujala trajnostno mobilnost v okviru Evropskega tedna mobilnosti in s konkretnimi vlaganji v javno varnost, kot je namestitev 13 novih javno dostopnih defibrilatorjev, neposredno prispevala k večji varnosti vseh prebivalcev.

Zavod za turizem in kulturo Kranj je svojo družbeno odgovornost razširil onkraj osnovnih nalog promocije in aktivno prispeval k dobrobiti lokalne skupnosti. Izkazal se je kot soorganizator uspešne dobrodelne akcije »V Kranju dobro v srcu mislimo«, s katero so zbirali sredstva za socialno ogrožene. Z organizacijo številnih brezplačnih dogodkov in vodenih ogledov je zagotavljal dostopnost kulture za vse prebivalce, ne glede na njihov socialni status. Hkrati je s podporo lokalnim ustvarjalcem preko Kranjske hiše in prireditvev krepil lokalno gospodarstvo ter z ozaveščanjem obiskovalcev o pomenu trajnosti in promocijo zelenih ponudnikov prevzel odgovornost za dolgoročno ohranjanje naravne in kulturne dediščine destinacije.

PRVI MEDNARODNI CERTIFIKAT ODLIČNOSTI BWF ZA NADPOVPREČNO KAKOVOST PITNE VODE IZ JAVNEGA VODNJAKA V SREDIŠČU MESTA

Na Bled Water Forumu 2023 je Mestna občina Kranj skupaj z Zavodom za turizem in kulturo Kranj ter Komunalo Kranj prejela prvi mednarodni certifikat odličnosti BWF za nadpovprečno kakovost pitne vode iz javnega vodnjaka v središču mesta. Priznanje potrjuje ne le izjemno kakovost vode, temveč tudi odgovoren odnos lokalne skupnosti do varovanja naravnih virov.

Župan Matjaž Rakovec je ob prejemu nagrade poudaril, da pitje vode iz pipe zmanjšuje uporabo plastike in prispeva k čistejšemu okolju. Direktor Zavoda za turizem in kulturo Klemen Malovrh pa je dodal, da se priznanje pridružuje že prejetima nagradama – Evropski destinaciji odličnosti in platinastemu znaku Slovenia Green Destination, kar potrjuje, da Kranj uspešno sledi smernicam trajnostnega razvoja.

Zgodba o kranjski vodi je tako postala še en dokaz ta to, da mesto ne le skrbi za kakovost življenja svojih prebivalcev, temveč tudi aktivno prispeva k ozaveščanju o pomenu pitne vode in trajnostnega ravnanja z naravnimi viri.

OBVEŠČANJE JAVNOSTI

Za učinkovito obveščanje javnosti smo vzpostavili celovit in večkanalen komunikacijski sistem. Jedro naših aktivnosti predstavlja dinamična digitalna platforma, ki vključuje prenovljeno spletno stran in aktivno prisotnost na družbenih omrežjih, kot so Facebook, Instagram in TikTok, s čimer uspešno nagovarjamo tudi mlajše generacije. Prepoznavnost destinacije krepimo s ciljanim komuniciranjem v lokalnih, nacionalnih in mednarodnih medijih ter z organizacijo študijskih tur za novinarje in partnerje. Naš pristop temelji na podatkih: z rednim izvajanjem anket in poglobljeno analizo rezultatov nenehno optimiziramo naše aktivnosti. S strateškim prepletom digitalnih in klasičnih orodij zagotavljamo, da so vse ključne ciljne skupine – od lokalnega prebivalstva in obiskovalcev do gospodarskih deležnikov – pravočasno in ustrezno informirane.

Kot največja gorenjska občina se zavedamo, da imajo naši trajnostni ukrepi pomemben vpliv na celotno regijo, od gospodarstva in kmetijstva do ohranjanja naravne in kulturne dediščine. To dosežemo s tesnim sodelovanjem med javnimi institucijami, gospodarstvom in nevladnimi organizacijami v številnih medsektorskih projektih. Naš cilj ni zgolj ohranjanje doseženega, temveč postati vodilni zgled trajnostnega urbanega razvoja v regiji, kjer napredek in skrb za okolje hodita z roko v roki.